

Кондратенко К. В.,
студентка 1 курсу магістерського рівня
Навчально-науковий інститут «Юридичний інститут»
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

УДК 347.78.01(477)

**ВДОСКОНАЛЕННЯ ОХОРОНИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В
ПІСЛЯВОЄННИЙ ПЕРІОД***

**IMPROVEMENT OF INTELLECTUAL PROPERTY PROTECTION IN THE POST-
WAR PERIOD**

Україна – держава з високим науково-технічним потенціалом, який визначається унікальними досягненнями в багатьох сферах виробництва. Через військові дії питання реформування законодавства у сфері інтелектуальної власності було призупинено, однак важливість даного питання неможливо переоцінити. Відповідно, вже сьогодні варто започаткувати правові основи для реформ, які допоможуть у післявоєнний період розвивати економіку, відновлювати інфраструктуру, ефективно охороняти сферу інтелектуальної власності.

Доведено необхідність внесення змін у чинне законодавство щодо правового регулювання системи охорони інтелектуальної власності та захисту прав інтелектуальної власності.

Подано низку пропозицій щодо вдосконалення охорони інтелектуальної власності в воєнний та післявоєнний період.

Ключові слова: *інтелектуальна власність, правова охорона, реформа сфери інтелектуальної власності, післявоєнне відновлення.*

Ukraine is a country with a high scientific and technical potential, which is determined by important and unique achievements in many areas of production. Due to military actions, the issue of reforming legislation in the field of intellectual

property was suspended, but the importance of this issue cannot be overestimated. Accordingly, it is already necessary to initiate legal foundations for reforms that will make it possible in the post-war period to develop the economy, restore infrastructure, and effectively protect the sphere of intellectual property.

The necessity of making changes to the current legislation regarding the legal regulation of the intellectual property protection system and the protection of intellectual property rights has been proven.

A number of proposals for improving the protection of intellectual property in the war and post-war period have been submitted.

Keywords: *intellectual property, legal protection, reforming the field of intellectual property, post-war recovery.*

Актуальність. Сучасний етап інноваційного розвитку України є найважливішим стратегічним напрямом розвитку економіки. В свою чергу, економічний та інноваційний прогрес післявоєнної України залежить від ступеня залучення інтелектуальної продукції та інноваційних технологій, що ставить нові виклики перед системою правового регулювання та охорони інтелектуальної власності. Належне управління портфелем інтелектуальної власності за умов воєнного стану є особливо актуальним для уникнення проблем із потенційними судовими спорами в майбутньому та збереження даних для захисту та дотримання прав інтелектуальної власності в післявоєнній економіці України [5, с. 104].

Отже за мету для себе ми обрали визначення пріоритетних напрямів щодо вдосконалення охорони інтелектуальної власності (надалі – ІВ) з урахуванням вимог сьогодення.

У зв'язку з введенням в Україні воєнного стану тимчасово, на період дії правового режиму воєнного стану, можуть обмежуватися конституційні права і свободи людини і громадянина, а також вводиться тимчасові обмеження прав і законних інтересів юридичних осіб в межах та обсязі, що необхідні для забезпечення можливості запровадження та здійснення заходів правового

режиму воєнного стану. Створення правових механізмів захисту інтересів осіб у сфері інтелектуальної власності, запобігання втраті прав інтелектуальної власності в період дії воєнного стану є надзвичайно важливим. Насамперед перед державою поставлено завдання - мінімізувати вплив негативних чинників та наслідків воєнного стану на громадян.

Відповідно, вже сьогодні варто започаткувати правові основи для реформ, які дадуть можливість у післявоєнний період розвивати економіку, відновлювати інфраструктуру, ефективно охороняти сферу інтелектуальної власності [4, с. 33].

Враховуючи реалії сьогодення нашої держави, а це знищення інфраструктури, довготривала відсутність електроенергії, перебої із зв'язком зумовлюють необхідність подальшого вдосконалення та здійснення розбудови цивільної та промислової інфраструктури з врахуванням певних технічних стандартів та новітніх технологій. Ті галузі виробництва, які до війни базувались на застарілих виробничих технологіях та потребували модернізації, мають бути відновлені, враховуючи сучасні новітні технічні та технологічні досягнення.

Дослідивши думку фахівців Міністерства цифрової трансформації України, можна стверджувати, що зараз відбувається перша у світі кібервійна, а тому існує реальна потреба у належному правовому регулюванні використання програмного й інформаційно-технічного забезпечення [4, с. 33].

Відновлення інфраструктури України у повоєнний час безперечно пов'язані з використанням результатів у сфері інформаційних технологій та винахідницької діяльності.

Аналізуючи систему захисту прав на об'єкти інтелектуальної власності, слід зазначити, що впродовж останніх років було вдосконалено чинне законодавство, а також організовано співпрацю з міжнародними експертами у згаданій сфері, здійснено оцінку у реформуванні організаційної системи захисту інтелектуальної власності за участю міжнародних організацій [6].

Сьогодні систему організації охорони інтелектуальної власності становить Національний орган інтелектуальної власності України (далі – НОІВ) повноваження якого визначені ЗУ «Про внесення змін до деяких законів України щодо створення національного органу інтелектуальної власності» від 16.06.2020 № 703-IX (функції виконує Державна організація «Український національний офіс інтелектуальної власності та інновацій» (УкрНОІВІ), а також інші державні інституції правової охорони інтелектуальної власності: Міністерство економіки України; Національна поліція України; Департамент кіберполіції; Державна митна служба України; Міністерство культури та інформаційної політики України; Державне агентство України з питань кіно; Антимонопольний комітет України; Вищий суд з питань інтелектуальної власності – ще не сформовано.

Окремо хочу звернути увагу на судову реформу у сфері інтелектуальної власності, адже існують суттєві зауваження до неї. Указом Президента України від 29.09.2017 було утворено Вищий суд з питань інтелектуальної власності, але станом на квітень 2023 року цей судовий орган так і не функціонує, а ситуація із захистом прав інтелектуальної власності в Україні дійшла критичної межі.

Тому існує нагальна потреба в прийнятті спеціального закону «Про Вищий суд з питань інтелектуальної власності», що містив би основні засади організації та діяльності цієї судової інституції. М. Потоцький вважає, що ухвалення зазначеного закону не вирішить всіх проблем та наголошує, що варто пам'ятати про цілі, яких прагнуть досягти законодавці, створюючи спеціалізований суд, а саме: розв'язати проблему конфлікту різних видів юрисдикції та уніфікації практики застосування судами законодавства про інтелектуальну власність; скоротити строки розгляду цих спорів; покращити кадрове забезпечення; забезпечити ефективне застосування способів захисту прав до специфічних правовідносин у цій сфері [4, с. 35].

Необхідно зазначити, що належне правове регулювання статусу Вищого суду з питань інтелектуальної власності сприятиме підвищенню рівню довіри

міжнародних партнерів, а це є край важливим враховуючи воєнний стан в країні.

Відсутність системної політики у секторі охорони інтелектуальної власності, а саме у сфері охорони об'єктів інтелектуальної власності на державних підприємствах оборонно-промислового комплексу призвела до того, що унікальні конструкторські розробки через сумнівні контракти ставали власністю приватних та іноземних підприємців. Відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної антикорупційної програми на 2023-2025 роки» в Україні не був створений єдиний цифровий реєстр об'єктів інтелектуальної власності оборонно-промислового комплексу, які були б оцінені та захищені від неправомірної передачі стороннім особам [3].

Пропозиції вдосконалення охорони інтелектуальної власності в воєнний та післявоєнний період:

1. Створення Вищого суду з питань інтелектуальної власності;
2. Збільшення кількості кваліфікованих суддів та спеціалістів в сфері ІВ, зокрема шляхом включення в освітні програми питання інтелектуальної власності, трансферу технологій та інноваційної діяльності;
3. Підвищення кваліфікації державних службовців, посадових осіб місцевого самоврядування, керівників державних підприємств, установ та організацій у сфері ІВ за допомогою широкого застосування дистанційних технологій навчання та сучасних форм організації навчального процесу;
4. Співпраця з міжнародними країнами через створення спільного проєкту щодо «Посилення правової охорони та захисту прав інтелектуальної власності в повоєнний період в Україні», на зразок проєкту Twinning 2014-2016 р.;
5. Посилення захисту прав громадян у сфері ІВ у процесі експорту товарів за кордон шляхом створення системи електронного моніторингу об'єктів ІВ;
6. Проведення інвентаризації та оцінки об'єктів інтелектуальної власності суб'єктів господарювання оборонно-промислового комплексу, а також

розробка політики управління інтелектуальною власністю в оборонно-промисловому комплексі;

7. Створення єдиного реєстру об'єктів інтелектуальної власності оборонно-промислового комплексу;

8. Використання цифрових технологій у процедурах захисту права ІВ.

Через військові дії питання реформування законодавства у сфері інтелектуальної власності було призупинено, однак важливість даного питання неможливо переоцінити.

З огляду на те, що Україна планує відновлювати свою економіку та інфраструктуру з використанням міжнародних новітніх технологій, постає питання щодо реформування інтелектуальної власності у контексті повоєнного відновлення України. Забезпечення подальшого функціонування механізмів захисту прав інтелектуальної власності та їх поступове вдосконалення в умовах воєнного стану можливе за підтримки дружніх країн та міжнародної спільноти.

Список використаних джерел:

1. Про внесення змін до деяких законів України щодо створення національного органу інтелектуальної власності: Закон України. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2020, № 45, ст.387.
2. Про затвердження Державної антикорупційної програми на 2023—2025 роки: Постанова Кабінету Міністрів України від 4 березня 2023 р. № 220.
3. Про затвердження Державної антикорупційної програми на 2023-2025 роки: Постанова Кабінету Міністрів України від 4 березня 2023 р. № 220.
4. Драпушко Р. Г., Горінов П. В., Філик Н. В. Шляхи реформування системи охорони інтелектуальної власності в умовах воєнних загроз. Ірпінський юридичний часопис: науковий журнал. Вип. 1 (8). 2022. С. 32-41.
5. Кронда О.Ю., Зосименко О.М. Інтелектуальна власність в Україні в умовах воєнного стану. Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство». С. 104-108.

6. Мироненко Н. М., Бутнік-Сіверський О. Б. та інші. Питання інтелектуальної власності : зб. наук. праць. Випуск 20 / за ред. д.ю.н. А. С. Штефан; НДІ інтелектуальної власності НАПрН України. Київ: Інтерсервіс, 2022. С. 98.
7. Ревак І.О. Інтелектуальний потенціал у системі економічної безпеки України. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук. 2016. С. 474.
8. Яворська О, Тарасенко Л. Актуальні проблеми інтелектуального, інформаційного, ІТ та Інтернет права: матеріали Шостої всеукраїнської науково – практичної конференції (Львів, 29 вересня 2022 р.). – Львів: Юрид. ф–т Львів. нац. ун–ту ім. І. Франка, 2022. С. 310.

** Науковий керівник: Білоусова Н. О., кандидат юридичних наук, доцент кафедри приватного права Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана*